

כניסת שבת: 16:32

צאת שבת: 17:30

רבנו תם: 18:05

זה השער לה' צדיקים

יבואו בו

פרשת וירא

לקבלת העלון במייל:

sagifrenkel@gmail.com

לתגובות והערות:

שגיא 054-6868199

הרב איתן כהן שליט"א - מצוה שעושים אותה מתוך מסירות נפש, זו מצוה שלא נגמרת לעולם

אחד-עשר פסוקים התורה האריכה כמה אברהם אבינו הכניס אורחים. שמע, לא משהו גדול: שלושה לשונות עם חרדל, זה לא משהו גדול. אם אני מגזים זה עולה איזה שש מאות שקל, לא יותר מזה. בסוף הפרשה כתוב "ויטע אשל בבאר שבע". דורשים חז"ל: אכילה, שתיה, לינה - לוי. לא משנה, בוא נעצר באכילה ושתיה. אכילה ושתיה, מקום פתוח מארבע רוחות - תכנס מאיפה שאתה רוצה, מכל הכוונים. פה זה בהשגחת אברהם אבינו.

יש לך יותר טוב מזה? אין יותר טוב מזה בעולם! זה בהשגחה שלו. אתה יודע כמה אוכל צריך להחזיק בשביל דבר כזה לשבוע? אתה יודע כמה אנשים אוכלים? וזה נרשם בראשי תיבות. כזה דבר גדול, רק בראשי תיבות. ואלו שלושה לשונות בחרדל - אחד-עשר פסוקים! למה? כי התורה באה להגיד לנו פה יסוד גדול. מה היסוד שהתורה באה להגיד? תדע לך שכשיהודי מקיים מצוה מתוך עמל, מתוך קושי - המצוה הזאת לא נגמרת לעולם. אתה חושב שהמצוה הזאת היתה חד פעמית? זאת אומרת, אברהם אבינו הכניס אורחים ובוזה זה נגמר? לא! התורה באה להגיד לך - שמצוה שעושים אותה מתוך מסירות נפש, זו מצוה שלא נגמרת לעולם.

יש את המדרש שאנחנו קוראים אותו במדרשים של ליל חג שבועות. כותב שם המדרש: בשעה שעלה משה רבנו למרום, בקשו מלאכי השרת לפגע במשה רבנו. עשה הקדוש ברוך הוא את דמות משה רבנו כפני אברהם אבינו. אמר להם הקדוש ברוך הוא למלאכים: "אתם לא מתביישים? לא אצל זה ירדתם? לא אצל זה אכלתם?" ושתקו המלאכים.

אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: "לא קבלת את התורה אלא בזכות אברהם אבינו, שנאמר 'לקחת מתנות באדם', ואין האדם אלא אברהם אבינו, שנאמר 'האדם הגדול בענקים'". אז אתה רואה את אברהם אבינו רץ אל הבקר, רץ להביא סולת, רץ להביא קמח. אתה חושב שזה, אתה יודע, שזה רק להיום וזהו. אכלו, גמרו וזה נעלם. כל מתן תורה שהיה לנו, כל התורה שיש היום שלומדים - אתה יודע מאיפה זה הגיע? זה הגיע מאז, ממה שראית אצל אברהם אבינו. כי אם זה לא היה - גם מתן תורה לא היה.

באו חז"ל להגיד לך: מצוה שאתה עושה אותה מתוך קשי - חז"ל אומרים שהיה דמו של אברהם אבינו שותת, והיה מתוך קושי - המצוה הזאת לא נגמרת לעולם. זו לא מצוה חד פעמית, זו מצוה שהולכת לנצח נצחים. אתה יודע מה זה מתן תורה? כל התורה שיש לנו היום, כל הלימודים שלומדים - זה מה שאברהם אבינו עשה.

סיפור שקרה בשנת תשפ"ו היתה איזו משפחה אחת, הורים ושתי בנות. יום אחד האבא, השם ירחם, נדרס ונפטר. נשארה האמא עם שתי הבנות. והאמא לא הצליחה – לא הצליחה לחיות את המצב שנוצר. גם מצב כלכלי, גם מצב נפשי, והיא נפלה ברוחה. המצב שלה היה מאוד מאוד קשה בנפש. מי שגידל את הבנות זו הסבתא. ואת האמא שמו באיזה מוסד. והבנות היו הולכות כל יום לאמא לטפל בה. וזה היה כל עולמן של הבנות. לכן הן גם בקושי למדו מקצוע, גם לא התחתנו. כי מה יש להתחתן? הן עם אמא כל הזמן. אם נתחתן – איך נדאג לאמא? הבת הקטנה היתה בת שלוש ושמונה, והבכורה – בת ארבעים. יום אחד מציעים שידוך לבת הקטנה, איזה בחור משיבת מיד, בגיל ארבעים ואחת, משהו כזה. והשידוך הזה התחיל לנסוע. פגישה ראשונה, שניה, שלישית, רביעית.

בפגישה הרביעית, סוף הפגישה, הבחור שואל את הבת: "תגידי, אם אנחנו נשב על 'וורט' – עם מי אני אמור לדבר?" היא אומרת לו: "איתי! אני אמא, אני אבא, אני הכל, אני פה. אבל רציתי להגיד לך – אתה יודע, אני, בגלל שטפלתי באמא כל החיים, אין לי הרבה כסף. יש לי בשביל כל החתונה, מאה וחמישים אלף שקל. זה מה שיש". הבחור אמר: "טוב, אני אחשוב". היא חזרה הביתה, אחותה הגדולה רואה אותה מדוכדכת, שואלת אותה: "מה קרה, למה את ככה עצובה ומודאגת?" סיפרה לה את כל הסיפור.

היא אמרה: "תראי, לי יש מקצוע, ולי יש בחסכוניות חצי מיליון שקל. אני נותנת לך את כל הכסף". אמרה לה אחותה: "לא, מה? איך תתני לי את כל הכסף? ואיך את תתחתני?". "השם יעזור, אני רוצה שאת תתחתני. יש לך עכשיו שידוך, זה הזמן שלך". האחות הציעה: "אולי חצי-חצי?" – "לא", התעקשה האחות הגדולה "אני רוצה שכל הכסף שלי יעבור אליך. תתקשרי לשדכן, שיגידו להורים של החתן – יש שש מאות וחמישים אלף שקל לחתונה". באמת, הם התקשרו ואמרו לבחור – יש שש מאות וחמישים אלף שקל לחתונה. הוא מאוד שמח. שבוע לאחר מכן היה 'וורט'. אתם יודעים, בחור מגיע בגיל ארבעים ואחת, מגיע לישיבה. אוהו, איזה ריקודים היו שמה! איזו שמחה היתה! באמת, היתה שמחה גדולה עד השמים.

אחר כך שישבו ככה הבחורים לאכל, אז אחד הבחורים קם, אומר לו: "תראה, אתה מן הסתם עברת בחיים שלך מלא עניינים. סיפר לנו איזה סיפור ככה, איזה משהו טוב, משהו טוב, מה שעברת בחיים". "אני אספר לך סיפור שלפני שבוע. לא ספור של מזמן, לפני שבוע. אני השתדכתי עם משפחה. במשפחה הזאת סך הכל יש שתי בנות, האמא לא מרגישה טוב, ואין להן אב, יתומות. והבת הקטנה הציעה מאה וחמישים אלף שקל, והבת הגדולה נתנה את כל החסכוניות שלה – הבת הגדולה נתנה חמש מאות אלף שקל, כל מה שהיה לה, כדי שאחותה תזכה להתחתן". זה הסיפור שהיה.

אחד האנשים שהיה שם שמע את הספור, מתקשר לאחיו הבכור – הוא מהקטנים, מתקשר לאחיו הבכור: "יש לי שידוך בשביל הבן שלך. הבן שלך בגיל ארבעים וחמש, יש לי בשבילו כלה בת ארבעים. עכשיו תשמע את הסיפור, תגידי לי אם אתה צריך עוד לברר עליה... כך וכך הסיפור – היתה מוכנה לתת את כל הכסף כדי שאחותה תתחתן. תגידי לי, אתה מכיר כזאת אישה? אתה מכיר כזה בן אדם שמוכן לתת הכל כדי שלאחרים יהיה טוב? אתה מכיר דבר כזה? בוא ותזכה".

האח הבכור שמע את זה, אמר לו: "אני מחר מזמין כרטיס טיסה ואני מגיע". הזמין כרטיס טיסה, והשדכן הפגיש ביניהם. פגישה ראשונה, שניה, שלישית, פגישה רביעית. בסוף הפגישה הרביעית היא אומרת לו: "רציתי רק להגיד לך, תשמע, מן הסתם אולי נגיע ל'וורט', אז שלא יהיו לך אשליות – אני חייבת להגיד לך, שאין לי שקל, כלום אין לי!".

שואל אותה: "תגידי, למה אין לך?" – עכשיו, הוא יודע כל הסיפור – "למה אין לך?" אז היא סיפרה לו: "נתתי את כל הכסף לאחותי, כדי שאחותי תתחתן". אומר לה הבן אדם: "בשביל זה באתי לפה! מה חשבת? שמעתי את הסיפור – בשביל זה באתי לפה! אל תדאגי, אבא שלי מיליארדר".

לא עשיר – מיליארדר! הוא אמר שהוא יקנה לנו דירה גדולה עם חצר ומרפסות, הכל. אל תדאגי, וגם לאחותך הקטנה הוא יעזור". כשהשידוך התחיל להתקדם, אז אחותה הקטנה אומרת לה: "תשמעי, אם כבר, אז למה שאני אעקוף אותך? נכון שאני התארסתי לפניך, אבל אני אחכה, ואת תתחתני לפני". באמת, הבת הגדולה, התחתנה. האבא קנה לה דירה בבית וגן – תשעה מיליון שקל הדירה הזאת עלתה! אמר: "אני קונה דירה, כל החתונה עלי, הכל".

כל מה שיש לו בשביל שלשני יהיה טוב – אין דבר כזה! זה לא משהו ש'בשגרה'! אה, כשזה לא בשגרה – גם הישועות שמגיעות אחר כך, הן לא משהו 'בשגרה', זה מחוץ לגדר הטבע. כמו שאצל אברהם אבינו, בן אדם חולה, "כחם היום" – כותב המדרש שהקדוש ברוך הוא נקב נקב בגיהנם והיה יוצא משם להבה של אש. זה לא היה חם רגיל, בכה חם נורא, שותת דם, משם יצא כל מתן תורה! לא יצא משהו קטן – כל מתן תורה יצא משם!

חז"ל אומרים: בזכות צניעות שהיתה ברחל, זכתה ויצא ממנה שאל המלך. רחל אמנו היתה צנועה, לא גילתה לאף אחד שיעקב נתן לה סימנים, לא גילתה לאף אחד. מה זה נראה לך כאלו? תשמע, בסדר, היתה צנועה, נחמד, וזה עבר. חז"ל אומרים: רחל אמנו שהיתה מוכנה למסור לאחותה את כל מה שיש לה – זכתה ויצא ממנה שאל המלך. מתי זה היה? כמה שנים הפרש יש בין רחל אמנו לשאל המלך?

אני פתחתי סדר הדורות – ההפרש ביניהם שבע מאות ועשר שנים! אתה יודע מה זה? בן אדם עשה מצוה, לפני שבע מאות ועשר שנים, אתה מאמין שמלך ישראל הראשון, שדוד המלך אמר עליו "משיח השם הוא", אתה מאמין שזה יצא אחרי שבע מאות ועשר שנה? וזה לא נגמר, זה ממשיך הלאה, כי בזכות צניעות שהיתה בשאל המלך, זכה ויצאה ממנו אסתר המלכה. ועוד הפעם פתחתי סדר עולם – משאל עד אסתר, זה חמש מאות ועשרים שנה! חמש מאות ועשרים שנה! כל ההצלה של כלל ישראל!

מאיפה זה הגיע? מהצניעות של שאל המלך. נדמה לך שכשאתה עושה איזה מעשה טוב, מעשה מתוך צניעות, נדמה לך שהמעשה הזה אי פעם נגמר? לא נגמר לעולם! המעשים שהבן אדם עושה, ובפרט אם זה במסירות נפש – זה מעשים שהם לדורי דורות, לנצח נצחים! (דרשתי קרבתך' גיליון וירא תשפה)

והוא ישב פתח האהל כחם היום (יח,א)

בחז"ל כתוב ש"כחם היום" הכוונה שהיה חום כגיהנום. לפעמים יש יום של חמסין ברחובות בבני ברק, וראובן אומר לשמעון: חם, א-גיהנום... א-גיהנום?! הלוואי שבגיהנום יהיה רק כזה חום... איפה גיהנום... אבל ביום ההוא אכן הקב"ה נקב חור בגיהנום והרתיח את כל העולם כולו, א-גיהנום ממש. אף אחד לא היה בחוץ. רק אברהם אבינו, שהלך לכבוד ה' גם לתוך אור כשדים, יכול היה לצאת כעת לכבוד ה' לחום הגיהנום... ואומרים חז"ל שהוא שלח את אליעזר עבד אברהם – נו, תביא אורחים. אליעזר עבד אברהם שב ואמר – אין אורחים. כתוב בחז"ל שתי גרסאות על התגובה של אברהם אבינו ע"ה: "לא מהימנתי לי" או – "אין אמונה בעבדים".

נשאלת השאלה: וכי אברהם חשב שאליעזר משקר אותו? הרי הוא רואה מה נעשה בחוץ ויודע שחם כאש הגיהנום? ואליעזר מגיע ואומר – חיפשתי. מדוע שישקר אותו? יתירה מזו, אליעזר עבד אברהם היה אדם גדול מאד, עד שכתוב בחז"ל "המושל בכל אשר לו" – מושל ביצרו כאברהם. ולאחת הדעות הוא זכה להיכנס חי לגן עדן. וכי אברהם חשש שהוא משקר?

רבי יחיאל מיכל גורדון זצ"ל, ראש ישיבת לומז'ה, איש גדול ואצילי, ביאר זאת כך: אליעזר הגיע ואמר שאין אורחים. אליעזר לא משקר, אבל אברהם בא אליו בטענות – מדוע אין אורחים? הרי אם היית רוצה בלב ונפש היו מגיעים אורחים. "לא מהימנתי לי" – אין לך את הנאמנות, אתה לא רצית מספיק. ותראה תיכף שכאשר אני אלך יבואו אורחים... כיצד יבואו? מאיפה? יהיה כבר אורחים, אתה תראה. אם אדם רוצה בכל הכוחות – יבואו! אם רוצים – יכולים, רצון. אין לנו מושגים באבות הקדושים, אבל הם עבדו את ה' בכל המצבים שרק שייך, אם רוצים ויש רצון חזק – איי איי איי... (יחי ראובן)

הרב משה לוי זצ"ל מסביר את דברי המדרש, וכי אליעזר משקר על אדונו – הוא באמת יצא החוצה ולא היה אף אחד. אלא הוא מסביר שאצל אברהם אבינו אין דבר כזה אין. כמה פעמים אנחנו רואים שיש בתי כנסת שקשה להם להשיג מנין בבוקר, ושולחים את אחד המתפללים שיצא החוצה ויחפש אנשים והוא לא מוצא. אבל אם ישנו מישהו שמתעקש ורוצה באמת להתפלל במניין, הוא יוצא החוצה וכבר מוצא מתפללים שיבואו להשלים להם מניין, ומיד כולם מתפללים הרי גם אנחנו יצאנו ולא ראינו אף אחד. אלא צריך לדעת שאם אדם לא מוותר, הקב"ה ישלח גם מלאכים בשביל שישלימו מניין. (דברי שקד' גיליון 92)

וַיֵּשָׂא עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים נֹצְבִים עָלָיו וַיֵּרָא וַיֵּדַע לִקְרָאתָם (יח,ב)

פירש רש"י: "מהו וַיֵּרָא וַיֵּדַע? שני פעמים? הראשון כמשמעו, והשני לשון הבנה". אברהם נשא את עינו וראה את שלושת האנשים שהם עומדים במקום אחד, והבין מכך שהם לא רוצים להטריחו. לכן הוא רץ לקראתם והזמין לביתו.

מִרְן הָרֵב שֶׁךְ זַע"ל הוֹסִיף וְאָמַר עַל כָּפַל הַלְשׁוֹן שֶׁל הַיֵּרָא- וַיֵּרָא ווארט נפלא. כולנו יודעים שאברהם זה חסד. חסד זו המדה הראשונה, יסוד העולם, שעליה צמחו יצחק ויעקב. יעקב מדתו תורה, יצחק מדתו עבודה, ואברהם – גמילות חסדים. זה הסדר של שלושת עמודי העולם. הסדר הוא מהסוף להתחלה. אברהם העמיד את התשתית, ועל התשתית הזו צומחת התורה של יעקב אבינו והעבודה של יצחק. אבל חסד הוא הפועל-יוצא של בעל החסד. בעל חסד עושה פעולות מעשיות של גמילות חסדים. אבל מה הפועל בנפש ש'מייצר' אדם כזה? מה שורש המדה של אברהם אבינו שזכה לקנות אותה בנפשו?

התשובה היא – וַיֵּרָא. צא מד' אמות שלך, פתח את העיניים, תהיה רחב אופקים, תראה מה קורה סביבך. זה שורש מדת החסד. רוב האנשים שאינם עושים ופועלים למען הזולת, הדבר אינו נובע מרוע לב וזדון ח"ו, אלא מאטימות. וממה נובעת האטימות הזו? מכך שאין להם ראייה רחבה. הם מצומצמים, עסוקים בעצמם, אינם רואים מעבר לד' אמות שלהם. ואם כך, מה הפלא שאינם מתוודעים למצוקות של אחרים?

הַיֵּרָא' הַשֵּׁנִי – זו שימת הלב שמעבר לראיית העין. שימת הלב הזו פותחת בפני האדם עולם של סבל ומצוקה אצל הזולת, שלא ידע עליהם קודם לכן. ומשנתוודע להם, מיד – וַיֵּדַע לִקְרָאתָם, כדי לעזור ולסייע, להטות שכם, להיות נושא בעול. באים לאדם ואומרים לו: "מדוע לא עזרת לשכנך?" והוא משיב בתום לב: "אילו הייתי יודע שהוא זקוק לעזרה, בוודאי הייתי ממחר לעזור לו. אבל תאמין לי, לא ידעתי שהוא זקוק לעזרה".

'לא ידעתי' אינה אכזריות, זו אטימות. אילולא היה מתכנס בתוך ד' אמותיו אלא חי עם ראייה רחבה ומקיפה – היה רואה את הזולת, מרגיש וחש אותו, ומתוך כך היה לו לב ושכל להבין ולדעת באיזה מצב הוא שרוי ולא יזו עזרה הוא נזקק.

שאלו את ה"חזון איש" זצ"ל: מיהו אדם גדול? כמה סדרים בש"ס הוא צריך לדעת כדי לקבל תואר של אדם גדול?

אמר ה"חזון איש": אדם גדול אינו נמדד לפי כמות דפי הגמרא שלמד. אדם גדול הוא מי שהזולת נמצא אצלו במרכז, ואדם קטן הוא מי שהאגו שלו במרכז והוא סבור שכולם לא נבראו אלא לשמשו.

ובנוסף אחר הוא אמר: אדם גדול הוא מי שעבר את השבעים- שמונים שנה שלו בעולם הזה בלי לפגוע בזולת.

